

Aproceros leucopoda in Nederland, een aanvulling

Datum eerste generatie

In een recent verschenen artikel over de verspreiding in Nederland van *Aproceros leucopoda* Takeuchi, de iepenzigzagbladwesp, wordt vermeld dat de eerste exemplaren van deze exoot in 2014 zijn waargenomen op 1 juni (Mol & Vonk 2015). Het betrof een vrouwtje en enkele lege cocons op iepenbladeren. Daaruit kon de conclusie worden getrokken dat de eerste generatie van *Aproceros* in dat jaar vermoedelijk rond eind april of begin mei uit de pop was gekomen. Inmiddels zijn concretere resultaten beschikbaar over het begin van de ontwikkelingscyclus van *A. leucopoda* in ons land.

In het najaar van 2014 zijn circa vijftien larven verzameld met het doel die te laten overwinteren. Verschillende larven sponnen een zogenaamde wintercocon (zie figuur 19 in Mol & Vonk 2015) en andere brachten de winter door als prepup op de kale bodem van de kweekpotten. Overwintering vond plaats in een ruimte waar de wintertemperatuur niet lager werd dan 5 °C. In totaal zijn tussen 12 en 24 april 2015 tien vrouwtjes uitgekomen. Zes daarvan hadden een wintercocon gesponnen en vier hebben de winter als losliggende prepup doorgebracht. Wellicht heeft de kunstmatige overwintering het uitkomen van deze dieren iets vervroegd, hoewel al op 5 april 2015 kon worden vastgesteld dat de eerste iepen aan het uitlopen waren op beschutte plekken in Rosmalen (NB), waardoor op 12 april in principe al substraat voor de eiafzetting van *A. leucopoda* aanwezig was. Dit werd bevestigd door een waarneming op 19 april 2015 van maar liefst vijf vrouwtjes in het vrije veld nabij 's-Hertogenbosch (NB) op een zonnige plek met iepenopslag. Sommige struiken ter plaatse hadden nog gesloten knoppen, terwijl de bladeren aan de struiken waarop *A. leucopoda* werd gevonden

slechts maximaal 3 cm groot waren en dus nog niet waren volgroeid. Blijkbaar begint de cyclus van *A. leucopoda* al kort na het uitlopen van de eerste iepen.

Aanvulling op tabel

In het genoemde artikel is een determinatietabel opgenomen over het onderscheid tussen *Aproceros* en de andere inlandse genera van de bladwespenfamilie Argidae. In die tabel is aangegeven dat *Aproceros* van de verwante genera *Sterictiphora* en *Aprosthemina*, naast kenmerken in de vleugeladering, ook kan worden onderscheiden aan de kleur van de voorste en middelste dij (femur): wit bij *Aproceros* (figuur 1) en gedeeltelijk zwart bij de andere genera. Dit kenmerk is gebaseerd op materiaal van *A. leucopoda* dat in de zomer van 2014 is verzameld.

Inmiddels is echter gebleken dat *Aproceros leucopoda* van april 2015 zwarte femora heeft (figuur 2). Dit geldt zowel voor de uitgekweekte dieren, als voor de in het veld waargenomen exemplaren. Daarmee vervalt het kleurkenmerk voor de poten dat in de tabel werd genoemd. Voor gevangen Argidae blijft de in de tabel genoemde aan- of afwezigheid van een gesloten anaalcel in de achtervleugels het belangrijkste kenmerk. Voor gefotografeerde dieren is de herkenning echter lastiger. Dit geldt met name voor het onderscheid tussen *Sterictiphora geminata* (Gmelin) en vroege *A. leucopoda*. Beide zijn zwart met donkere femora en lichtgekleurde schenen en ze zijn ongeveer even groot. Bij levende individuen van *A. leucopoda* zijn de schenen helder wit, bij *S. geminata* een beetje meer bruinachtig. Het vleugelmembraan bij *A. leucopoda* is duidelijk iets donkerder dan bij *S. geminata* en verder is *A. leucopoda* gewoon zwart, terwijl *S. geminata* een licht bronskleurige glans heeft (zie figuur 2

en 3 in Mol & Vonk 2015). Dit onderscheid in kleur is echter tamelijk subtiel. Het is daarom van belang om bij foto's ook de plant herkenbaar op de foto te zetten. *Aproceros leucopoda* leeft uitsluitend op iep (*Ulmus*) en adulten worden vrijwel steeds daarop waargenomen, terwijl de larven van *S. geminata* uitsluitend op roos (*Rosa*) leven en de volwassen dieren zich daar nooit ver vandaan begeven. Ook de datum van de vondsten kan helpen. *Aproceros leucopoda* vliegt in een aantal generaties van half april tot half september, terwijl *S. geminata* slechts één generatie heeft die vliegt van half april tot eind mei, met een piek midden mei. Vondsten vanaf juni hebben dus betrekking op *A. leucopoda*.

Literatuur

Mol AWM & Vonk DH 2015. De iepenzigzagbladwesp *Aproceros leucopoda* (Hymenoptera, Argidae), een invasieve exoot in Nederland. Entomologische Berichten 75: 50-63.

Ad W.M. Mol
Marie Koenenstraat 12
5242EA Rosmalen
awm.mol@hccnet.nl

Summary

An addition to *Aproceros leucopoda* in the Netherlands

In the Netherlands adults of *Aproceros leucopoda* emerged from indoor hibernating prepupae in 2015 between April 12 and 24, whereas the first adults in the open field were observed on April 19. Additionally, a correction is made to an earlier published key on Dutch Argidae, as the femora of the females of *Aproceros* that emerged in April appeared to be black instead of white.

1. *Aproceros leucopoda* ♀, onderzijde zomerdier. Rosmalen, Molenhoek (NB), 29.vii.2014. Foto: Ad W.M. Mol
1. *Aproceros leucopoda* ♀, ventral side summer generation. Rosmalen, Molenhoek (province of Noord-Brabant), 29.vii.2014.

2. *Aproceros leucopoda* ♀, onderzijde voorjaarsdier. 's-Hertogenbosch, Heinis (NB), 19.iv.2015. Foto: Ad W.M. Mol
2. *Aproceros leucopoda* ♀, ventral side spring generation. 's-Hertogenbosch, Heinis (province of Noord-Brabant), 19.iv.2015.